

Stichting De Schrijverscentrale

Geadviseerd subsidiebedrag: € 1.110.300

Gevraagd subsidiebedrag: € 1.110.300

Over de instelling

Stichting De Schrijverscentrale (hierna: De Schrijverscentrale), letteren, Amsterdam

De Schrijverscentrale bemiddelt tussen schrijvers, scholen, bibliotheken, boekhandels en festivals voor het geven van lezingen over en rond het werk van die schrijvers ter bevordering van het lezen. De Schrijverscentrale is een expertise- en bemiddelingscentrum voor leesmotivatie door schrijversontmoetingen. De instelling inspireert organisaties om literaire optredens te organiseren voor alle soorten doelgroepen, verspreid over het hele land. Van de circa dertienhonderd auteurs in het bestand treden per jaar zo'n achthonderd schrijvers voor De Schrijverscentrale op. De instelling doet ongeveer vijfduizend bemiddelingen per jaar. Een deel van de schrijversbezoeken is specifiek gericht op de jeugd: zowel op het basisonderwijs als op het voortgezet onderwijs.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.39 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur (hierna: raad) adviseert Stichting De Schrijverscentrale een subsidiebedrag toe te kennen van € 1.110.300.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

De Schrijverscentrale spande zich in de subsidieperiode 2021 - 2024 in om de kwaliteit van schrijversoptredens te verhogen. Dat deed zij door het diverser maken van het auteursbestand, door trainingen spreek- en presentatievaardigheden te organiseren voor auteurs en door uitbreiding van de educatieve ondersteuning. Naast de 'Toolkit' voor het basisonderwijs ontwikkelde de instelling ook een Toolkit voor het voortgezet onderwijs. Uit een klanttevredenheidsonderzoek door DUO Onderwijsonderzoek in 2023 bleek dat 91 procent van de organisatoren zeer tevreden was met het laatste schrijversbezoek. Met het programma 'Schrijvers Over Thema's' sloeg De Schrijverscentrale in 2022 een nieuwe weg in: het actief werven van organisatoren in het maatschappelijk en overheidsveld. De raad is overtuigd van de kracht van het schrijversbezoek, ter bevordering van het (literaire) lezen.

Vijfduizend schrijverbezoeken per jaar is een imposant aantal, maar de impact ervan staat en valt met de kwaliteit van het bezoek. Dat realiseert De Schrijverscentrale zich goed. Daarom ondersteunt de instelling zowel de schrijvers als de organisatoren met informatie, training en tips.

Met verschillende instapcriteria waarborgt de instelling de literaire kwaliteit van de schrijvers. De raad juicht het toe dat ook literaire makers zonder Modelcontract bij een literaire uitgever toegang hebben tot De Schrijverscentrale, waarbij externe redacteuren en scouts hun werk op literaire kwaliteit toetsen. Eenmaal binnen bij De Schrijverscentrale krijgen de makers ondersteuning via een toolkit, webinars, persoonlijke aandacht en de 'Spreekkunstacademie'. Daar maken de schrijvers zich via trainingen presentatie- en educatievaardigheden eigen. De raad constateert dat de belangstelling voor deze trainingen vooralsnog mager is en is daarom niet overtuigd van het draagvlak ervoor.

Het is indrukwekkend hoeveel schrijvers De Schrijverscentrale in haar bestand heeft, inhoudelijk kent en weet aan te bevelen bij organisaties en scholen. Daarvoor is bij de bemiddelaars veel vakdeskundigheid en kennis nodig, die up to date moeten zijn. De raad had graag gelezen hoe de instelling werkt aan de professionalisering en (bij)scholing van haar bemiddelaars. De instelling investeert in een nieuw klantrelatieprogramma, waarmee ze de auteursbezoeken kan monitoren en evalueren om zo de kwaliteit ervan te verbeteren en in huis meer expertise op te bouwen.

De database van De Schrijverscentrale bevat een divers palet aan literaire makers. Divers in gender, culturele achtergrond en leeftijd, maar ook steeds diverser in disciplines: schrijvers, dichters, illustratoren, spoken word-artiesten en graphic novelists. De raad leest in het plan echter niets terug over de curatie van het schrijversbezoek. Het is hem bijvoorbeeld niet duidelijk welke makers aan welke scholen worden gekoppeld, met welke literaire werken en waarom. Uitgewerkte voorbeelden van schrijversbezoeken hadden in dit perspectief boekdelen kunnen spreken.

Naast persoonlijke bemiddeling ondersteunt De Schrijverscentrale organisatoren met toolkits (voor zowel het primair en het voortgezet onderwijs als het volwassenencircuit). Die bevatten praktische tips, voorbeeldteksten, educatieve achtergrondinformatie en educatieve voorbereidingstips. De raad leest in het plan niet wie voorziet in de benodigde kennis voor deze lespakketten. Samenwerking met De Schoolschrijver en Stichting Lezen ligt hier voor de hand. Hij had ook graag gelezen over inhoudelijke samenwerkingen met producerende (literaire) organisaties die zich bezighouden met literaire activiteiten, programma's en literatuureducatie. De uitwisseling van expertise met deze culturele instellingen kan de oorspronkelijkheid ten goede komen en van het schrijversbezoek nog meer een bijzondere ervaring te maken.

De raad signaleert dat een toenemend aantal literaire makers kiest voor begeleiding door literaire managers en agenten. Hij is benieuwd hoe de instelling inspeelt op deze ontwikkeling en hoe zij zich in de toekomst denkt te positioneren in het literaire veld.

Maatschappelijke betekenis

In de subsidieperiode 2021 - 2024 gingen per jaar tussen de zeven- en achthonderd schrijvers via De Schrijverscentrale op pad. Daarin zit een licht opgaande lijn. Met het programma Schrijvers Over Thema's ging de instelling actief werven in het maatschappelijke veld en bij overheden. In 2022 - 2023 hebben in dit kader de eerste bezoeken plaatsgevonden.

De samenwerking met De Schoolschrijver en Stichting Lezen heeft zich de afgelopen jaren verdiept. Er was regelmatig overleg om beleid op elkaar af te stemmen en mogelijkheden tot samenwerking te onderzoeken. Onder de paraplu van de Bibliotheek op School/Kunst van Lezen maakten de Schrijverscentrale en De Schoolschrijver in 2021 samen de brochure 'De Auteur als Leesbevorderaar'. In 2022 trad De Schrijverscentrale toe tot de Leescoalitie om actiever deel te nemen aan de lobby voor leesbevordering.

De raad is ervan overtuigd dat een schrijversbezoek op scholen, boekhandels, festivals en bibliotheken leidt tot een leesimpuls en bijdraagt aan de leesbevordering. Hij waardeert de ambitie van de instelling om haar activiteiten uit te breiden tot in de haarvaten van de samenleving.

De Schrijverscentrale werkt nauw samen met organisaties (bibliotheken, festivals) binnen de letteren en het onderwijs (scholen). Via het programma Schrijvers Over Thema's verbreedt zij haar werkveld met andere maatschappelijke sectoren. Een medewerker reist het land door om connecties aan te gaan met overheden, publieke instellingen en het bedrijfsleven. Niet alleen bereikt De Schrijverscentrale daarmee publiek dat misschien niet uit zichzelf naar literaire activiteiten gaat, ook biedt het programma de literaire makers de kans zich te roeren in het maatschappelijk debat. Die uitbreiding van de rol (en het verdienmodel) van de schrijvers juicht de raad toe, in geval dit aansluit bij de behoefte van de schrijvers. De raad leest in het plan niet terug of dat werkelijk ook zo is. Ook blijft ongewis hoe, hoeveel en welke bedrijven en instellingen De Schrijverscentrale wil werven.

Een andere interessante verbreding van het werkveld is dat de diensten van De Schrijverscentrale vanaf 2024 deel uitmaken van het zaalverhuuraanbod van de bibliotheken in Rotterdam, Utrecht en Amsterdam. Daarmee krijgen huurders de mogelijkheid een schrijver bij hun activiteit te betrekken. De raad hoopt dat De Schrijverscentrale streeft naar uitbreiding hiervan naar de rest van Nederland.

De raad is positief over de nieuwe focus van De Schrijverscentrale op de doelgroepen vmbo, mbo, NT1 en NT2. Ook hier had hij graag een uitwerking willen lezen van de manier waarop de instelling deze voor leesbevordering zo belangrijke doelgroepen denkt te bereiken.

De Schrijverscentrale is in de aanvraag voldoende ingegaan op de toepassing van de kernwaarden van de Fair Practice Code. Ze gaat uitgebreid in op de behandeling en ontwikkelmogelijkheden van de schrijvers die door de stichting worden ingehuurd. Voor het eigen personeel zijn deze onderwerpen minder uitgewerkt.

De instelling geeft uitgebreid toelichting op scholing en op het welzijn van personeel. De raad ziet het aantal voorgenomen plannen echter niet vertaald naar uitbreiding van het personeel of in een herverdeling van taken. De instelling beschrijft voldoende hoe ze eerlijke beloning voor personeel/medewerkers nastreeft. De Schrijverscentrale volgt de loonontwikkeling en thuiswerkvergoeding van de cao Rijk. Ook neemt ze deel aan een miniketentafel met de andere ondersteunende letterenorganisaties. De Schrijverscentrale gaat in de aanvraag in op sociale veiligheid. Het beleid op het gebied van sociale veiligheid wordt geborgd door de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon voor de medewerkers en door schrijvers te wijzen op meldpunt Mores.online.

De Schrijverscentrale beschrijft voldoende hoe ze de Code Diversiteit & Inclusie toepast. Ze stuurt een divers palet aan schrijvers het land in. Ze beschrijft voldoende hoe het beleid is vormgegeven om diversiteit onder het personeel en in het bestuur te bevorderen. Het valt de raad op dat mannen bemiddelen in volwassenliteratuur en vrouwen in jeugdliteratuur. Dat verwondert hem en daarop had hij graag enige reflectie gelezen.

Toegankelijkheid

De Schrijverscentrale heeft in de subsidieperiode 2021 - 2024 aan haar naamsbekendheid gewerkt om haar vindbaarheid te vergroten en het schrijversbestand toegankelijk te maken voor een grotere groep potentiële aanvragers. Ze investeerde in de website, verstuurd nieuwsbrieven via het nieuwe mailingsysteem, zette social media in en was op diverse congressen aanwezig. Dankzij een Google Ads campagne werd de website beter bezocht: in 2023 stegen de online bezoeken met 43 procent ten opzichte van een jaar eerder.

In 2024 is gestart met de bouw van een nieuw klantrelatieprogramma. Het tijdens corona ontwikkelde platform Schrijvers Op Je Scherm is geïntegreerd in het reguliere aanbod. De Schrijverscentrale claimt iedereen in het land te bereiken, ongeacht leeftijd, afkomst, gender, opleiding, beperking, geloof of politiek overtuiging. De raad mist in het plan de onderbouwing daarvan. Zo leest

hij niet terug welke bibliotheken in welke gemeentes en wijken worden bediend en wat voor soort scholen De Schrijverscentrale weet te vinden. Ook wordt niet duidelijk hoe de instelling zich inspant om scholen en bibliotheken te bereiken die ze nu nog niet bereikt. Daarmee ontbeert de raad een helder beeld van hoe divers het publiek van De Schrijverscentrale daadwerkelijk is. De cijfers wijzen uit dat veel schrijversbezoeken in de Randstad plaatsvinden en veel minder in bijvoorbeeld Drenthe en Zeeland. Het aantal bezoeken correspondeert weliswaar min of meer met de bevolkingsdichtheid van de verschillende provincies, maar de raad had graag gelezen welke instellingen en scholen in deze provincies bereikt worden en met welke schrijvers.

De Schrijverscentrale vergroot haar toegankelijkheid aanzienlijk met online activiteiten. Op het platform Schrijvers Op Je Scherm kunnen auteurs op hun profielpagina's aangeven of ze hun activiteit fysiek of online willen laten plaatsvinden. Voor leesclubs is er een speciaal aanbod om het schrijversbezoek laagdrempelig te maken: een korte online ontmoeting tegen een speciaal tarief. Livestreams maken het schrijversbezoek toegankelijk voor auteurs, organisatoren en publiek met een verre reisafstand of fysieke beperking. Dat juicht de raad toe, maar hoe vaak van de livestreams gebruikt wordt gemaakt blijft ongewis.

De online activiteiten zijn ook beschikbaar voor scholen in het buitenland die Nederlands doceren. In de subsidieperiode 2025 - 2028 onderzoekt De Schrijverscentrale of in de overzeese gebieden co-creatie mogelijk en wenselijk is voor (online) schrijversbezoeken.

Naar aanleiding van het klanttevredenheidsonderzoek vereenvoudigde de instelling het boekingsproces voor zowel organisaties als literaire makers. Ook versimpelde ze het aanmaken van een schrijversprofiel op de website. Dankzij het nieuwe klantrelatieprogramma kan De Schrijverscentrale de gegevens van de boekingen beter analyseren vanuit kwaliteits- en marketingdoeleinden. Het beter in kaart brengen van de doelgroepen ziet de raad als een belangrijke voorwaarde voor het kunnen vaststellen van de diversiteit van het publiek dat de Schrijverscentrale bereikt.

Bedrijfsmatige gezondheid

De Schrijverscentrale had in de periode 2021 - 2024 te maken met stevige kostenstijgingen, met name van de energie. Voor 2023 en 2024 kwam vanuit het ministerie van OCW extra budget beschikbaar voor leesbevordering.

De Schrijverscentrale nam actief deel aan de ketentafel van de sector letteren, vooral met het oog op de tarieven. Omdat de arbeidsvoorwaarden voor een ondersteunende instelling wezenlijk anders zijn dan bijvoorbeeld voor literaire festivals, heeft ze een miniketentafel met de ondersteunende lettereninstellingen geïnitieerd.

De instelling streeft naar een voorzichtige groei in activiteiten, waardoor de totale lasten iets stijgen. Deze groei gaat gepaard met een groei in de inkomsten. Daarmee sluiten de begrote activiteiten goed aan op de begrote baten en lasten.

De financiële risico's van de instelling zijn laag. De liquiditeit en solvabiliteit zijn hoger dan het gemiddelde, het weerstandsvermogen is lager. In de toelichting op de begroting is de instelling transparant over de financiële risico's. Ze houdt bijvoorbeeld een algemene reserve van ruim tien procent van de omzet aan om tegenvallers op te vangen.

De raad kan naleving van de Governance Code Cultuur niet goed beoordelen, omdat de instelling de huidige situatie heel beperkt beschrijft. Daarbij geeft ze wel aan dat belangenverstrengeling een belangrijk punt van aandacht is en dat een bestuurslid in 2023 om die reden haar lidmaatschap van het bestuur heeft beëindigd.

De raad wijst erop dat hij in het advies van vier jaar geleden al heeft gewezen op de onwenselijkheid van twee schrijvers in het bestuur waarvoor De Schrijverscentrale ook bemiddelt. De raad constateert dat die situatie onveranderd is. De raad hecht eraan dat dit wordt opgepakt en dat in het eerstkomende jaarverslag wordt verduidelijkt hoe hiermee is omgegaan

De Schrijverscentrale heeft besloten in 2025 over te stappen van een bestuursmodel naar een bestuursvorm met een raad van toezicht. Ze beschrijft uitgebreid hoe zij bij het ontwerpen van de nieuwe bestuursvorm de Governance Code Cultuur zal respecteren. Dat doet ze bijvoorbeeld door een Adviesraad Literaire Makers in te stellen, die de schrijversvertegenwoordiging in het bestuur gaat vervangen. Dat juicht de raad toe.

Geografische spreiding

De Schrijverscentrale is gevestigd in Amsterdam. Binnen de categorie Letteren zijn er geen andere aanvragers binnen het betreffende subartikel.